

Posudek disertační práce

Helena Kokešová: Eduard Albert a realisté.

Osobnost Eduarda Alberta a jeho role v české politice v 80. a 90. letech 19. století

Jistěže není překvapením, že Helena Kokešová předkládá disertační práci věnovanou osobnosti Eduarda Alberta. Od konce devadesátých let se setkáváme s ní jako s autorkou edicí, studií a článků, které ji ukazují jako prvotřídní znalkyni archivních materiálů, zejména korespondence, kterou Albert vedl s významnými aktéry české politické scény- zejména G. Eimem, K.Kramářem, T.G. Masarykem, A.Rezkem, J.Kaizlem, dlouhá řada analytických a studií se objevila v různých sbornících a časopisech, v r. 2004 H.Kokešová předložila životopisný náčrt. Biografický výčet je rozsáhlý a členitý, odpovídá to však i členitosti a téměř nepřehlednosti pramenného materiálu. Snadno není přehledná ani literatura. Nevzpomínám si, že bych se vůbec kdy setkal s prací podobného tématického rozsahu, která by měla tak rozmanitou a rozptýlenou pramennou základnu. (Teď mně napadá- obdobnou "atomizaci" pramenné základny musel překonávat L. Velek při rekonstrukci mladočeského archivu.) Z tohoto hlediska je docela přirozené, že badatelský výzkum, jak autorka v úvodu uvádí a jak to vysvětluje z bibliografického přehledu, trval desetiletí. Již dosavadní rozsáhlá a obsažná produkce ukazuje autorku jako prvotřídní znalkyni relevantních archiválií zejména devadesátých let a tak jistě volba tématu disertace byla docela přirozená a z hlediska historika zabývajícím se tímto obdobím očekávaná a vítaná. Heuristickou členitost doprovází i členitost tématická vyplývající z oné rozmanitosti životních rolí protagonisty práce, jež překvapuje. Jak autorka disertace uvádí, již současníci zarážela "renesanční" rozměry Albertovy osobnosti, zvláště zaujme plastičnost Vrchlického charakteristiky, jenž u něj shledává "duši desaterou" A jistě má autorka pravdu, že optika, kterou je možné se na protagonistu disertace podívat je různá a že je odůvodněn interdisciplinární přístup.

V souladu s členitostí pramenné základny a "renesančností" Albertovy osobnosti autorka disertace kombinovala chronologii a tématický přístup. Rozvržení do šesti tématických okruhů je provedeno naprosto odůvodněně a nápaditě- mimo jiné umožňuje čtenáři se orientovat v nesmírné "renesanční" bohatosti Albertova života a díla. Elegantně a nápaditě zvolila autorka latinské nadpisy šesti tématických částí: . Homo privatus (životopis, rodinný život, Homo eruditus (vysokoškolská kariéra, profesní kariéra, Homo skriptor (literární činnost), nejmenší část Homo urbanissimus((soukromý život) , nejrozsáhlejší (a do 6 podkapitol rozčleněná) část Homo politicus a.závěrečná kapitola, jediná s nelatinským názvem, "Druhý život" Eduarda Alberta. Duchaplná struktura skutečně podává pohled na jeho osobnost z několika úhlů.. Autorka ukazuje rozporuplnost pohledu české společnosti na něj, jenž, řečeno jejími slovy "osciloval v rámci krajních poloh vlastenec versus odrodilec a cizák; náš člověk ve Vídni versus "hofrat" a Vídeňák." To je přesně vystiženo. Albert nestanul před dilematem před kterým stáli významní vědci, kteří dělali úspěšnou kariéru v

císařské Vídniv, když v r 1918 se monarchie rozpadla: Vídeň nebo Praha? První řešení např. zvolil Max Dvořák, druhé Alois Musil. Albert se této volby nedožil. Nicméně určitým způsobem volbu Vídeň nebo Praha autorka reflektovala tím, že věnuje pozornost synovi E.Alberta Georgovi Albertovi. Ten zvolil Vídeň, jak přenesením otcových ostatků na vídeňský hřbitov, tak tím, že po r. 1918 zůstal v rakouské republice. Dopis Georga Alberta, který autorka disertace uvádí(s.30) považují za senzační. Ukazuje hloubku katastrofy, která světovou válku postihla, jak snadno se rozplývaly solidní hodnoty 19. století. Dopis a reakce ukazuje také v nejlepší světlo Masaryka- poskytuje podporu muži jehož životní opce byla v protikladu k opci Masarykově, synovi muže s nímž se nerozešel v nejlepším.

I když jsem něco o Albertově literární činnosti věděl, pak, pak teprve po přečtení části (nebo kapitoly)"Homo skriptor", kde autorka skvěle ukázala Albertovu literární činnost, jsem si uvědomil, jak rozsáhlá to byla publikační činnost., jak je na místě psát o něm jako o "renesanční osobnosti. Je to vskutku neuvěřitelné: vysoce angažovaný špičkový lékař dokázal připravit a vydat šest knih překladů. České poezie. Překlady poezie to je naprosto vrcholný překladatelský výkon . Nedostatek těch, kteří to umí se nejčastěji řeší tím, že básník dostane "podstročnick." A tady z pera vrcholně angažovaného špičkového lékaře vzniká v krátké době Poesie aus Böhmen takové mohutné dílo. A snad mohu doložit, že mělo ohlas. Z Vrchlického udělaly Albertovy překlady v německé jazykové oblasti(aspoň v Rakousku) nejznámějšího českého básníka. Když v říjnu 1912 český místodržitel František Thun podával návrh na udělení "Ehrenzeichen für Kunst und Wissenschaft" vyjadřoval se v tom smyslu, že se smrtí Vrchlického je nemožné najít někoho jako on. (O Vrchlickém psal: "Er war ein ausgezeichnete und allgemein anerkannter hervorragender Dichter , dessen Werke übersetzt wurden und auch ausserhalb Böhmens bekannt und geschätzt waren." Také při posuzování ostatních českých autorů je zřejmé, že Thun, jehož čeština nedovolovala číst poezii česky, se opíral při svém návrhu o "Poesie aus Böhmen" .) Myslím, že je to potvrzení nekrologu Wiener Zeitung, z něhož autorka disertace cituje:Zu dem internationalen Rufe Vrchlicky hat Albert wesentlich beigetragen"(s. 84) Ještě jedno plus bych Albertovi připsal. Jak autorka uvádí,(s. 73) tak se vyjádřil , že téměř celá poezie Svatopluka Čecha se podobá rýmovaným úvodníkům mladočeských novin. Skvělá charakteristika a doklad střízlivého odstupu, který si český profesor ve Vídni zachoval.

V souvislosti s neuvěřitelnou Albertovou všestranností a výkonností, jak ji recenzovaná práce přesvědčivě ukazuje, bych měl přece jen určité přání. Zdá se mně, že středoškolská a vysokoškolská studia autorka přechází strašně rychle. Bylo by zajímavé vědět, jestliže se od počátku jevil jako mimořádně nadaný, snad lze říci geniální, student - při nejmenším jak vypadala jeho středoškolská vysvědčení-- měl samé jedničky ?Nebo snad měl nějaké problémy,? A jak vypadal jeho vysokoškolský index? Skládal zkoušky hladce, jak státní zkoušky. Snad by bylo také dobré se něco dozvědět o nepřijetí do josefínské vojenské akademie. V té době, kdy docházelo k velké reorganizaci armády byla po vojenských doktorech shánka.

To ovšem jsou jen maličkosti plynoucí z autorovy zvědavosti. Jinak je zcela zřejmé, že posuzovaná disertace je zralá práce zakládající se na nesmírně důkladné heuristice, rozvržení práce je logické a nápadité, styl výkladu poutavý a ve výborné češtině, závěry vyvážené. Práce Heleny Kokešové splňuje v šechny nároky kladené na disertační práci.

Docent PhDr. Jan Galandauer Dr. Sc.